

ORBÁN JÁNOS DÉNES

Az ördögszekér kocsisa

Nem lett volna csoda, ha Makkai Sándor *Ördögszekér* című pszeudo-történelmi regénye – az Úr (vagy a Sátán?) 1926. évének botrányos erdélyi könyvsikere – máglyára ítéltetik abban a zavaros korban, mely egyrészt politikai fogódzót keresett az irodalomban a poszttrianoni tehetetlenségi erővel szemben, másrészt sivárul prűd, steril, sőt impotens volt. Az sem lett volna csoda, ha szerzőjét, az erdélyi református egyházkerület püspökhelyettesét kiebrudalják az irodalomból és állásából.

De az ördög szekerét nem állították meg, szerzője pedig nemsokára püspök lett, és meghatározó közéleti személyiség.

A kritikának ugyanis megvoltak az eszközei, hogy belemagyarazza a transzilvanizmust a Sátán eme gyönyörű műalkotásába, s talán nem is alaptalanul. A történelem azonban csak ürügy, csak háttér Báthory Anna „megénekléséhez”, a csodálatos boszorkány époszához. Egy hátborzongatóan erotikus époszhoz, melynek létrehozásáért Makkai képes volt meghamisítani a történelmet is.

A történelem írói célból történő meghamisítása távolról sem bűn, ám az a tény, hogy ez nem egy „l’art pour l’art” irodalomban történt, ráadásul egy főpap hamisította, és még ráadásul erotikus célokkal, olyannyira, hogy az éposz (amellett, hogy e prűd irodalomnak még lesbikus jelenetet is ajándékoz) a történelmi tények által nem bizonyított incesztusban csúcsosodik, nos ez a tény megér egy misét.

Ha szigorúak vagyunk, akkor Makkait úri dilettánsnak is nyilváníthatjuk. Stílusa egyenetlen, és szerkeszteni sem tud igazán. Egyedül a vérfertőzés motívum- és cselekményfüzérét, époszát viszi végig következetesen. Igen, gyanús módon, valahányszor Báthory Anna alakja megjelenik, minden följavul és peregni kezd, szédületesen peregni. Lehet, hogy ez csak a bennem lévő izgága hímnek tűnik úgy, ám mit tehet a bennem lévő izgága hím, midőn egy olyan nő elevenedik meg a sorokban, akivel szívesen elkárhozna, akit a pokol tüzébe is követne, akitől a halálos mérget is boldogan fogadná? Egy gyönyörű, sötét boszorkány, egy gyönyörű, sötét, gótikus környezetben, a kárhozat mérgével ajkán.

És úgy tűnik, Makkai is ugyanúgy a boszorkány bűvöletében él, mint izgága hím-olvasója. Nem, nem is tűnik, hanem úgy van.

Erzem, távolról is, mint egymást a tigrisek. Erzem Makkait, ezt a különös, titokzatos figurát. Ezt az egzotikusan csúnya hímet, akit a román királyi udvar

egyik fogadásán távol-keleti nagykövetnek néztek. Ezt a kalandort, aki a külvilág számára puritán életű főpapnak mutatta magát, s közben két ima között perverz boszorkányokkal kergetőzött és paráználkodott, áldozván ábrándjaiban mindennemű sátáni fertelemnek.

Miért fekteti össze Makkai Báthory Gábort és húgát, Báthory Annát, mikor erre nincsenek történelmi bizonyítékok?

Érzem, hogy a korán árvává vált Makkainak volt egy féltestvére – miért ne lehetett volna –, hívjuk őt is Annának, akivel együtt nőtt föl, és akit egész életében reménytelenül, bűnös szerelemmel szeretett, aki nem lehetett az övé, és éppen ezért gyűlölte, és őt üldözte két ima között, őt tette magáévá perverz ábrándjaiban. Aki elérhetlensége miatt lett a legszebb, legkívánatosabb és a leggonoszabb nőstény, boszorkány, a Sátán leánya.

Makkainak valóban volt egy féltestvére, akit Annának hívtak. Igen, volt egy Anna nevű húga, mert a történelem egy regény, ahol nem a valóság a fontos, hanem a történet. A történelemben, a regényben, Makkai életrajzában, a múltban a valóság és valótlanosság összemosódik, és egynemű lenyomattá válik a jelenben, levetkezvén az igazság és a hűség felesleges ruháit.

*

Makkai, a még keresztény Makkai, elmegy harcolni. Erdélyért. Elmegy megtisztulni egy leendő bűntől, de hiába próbálja elhessegetni a rossz előjelű emlékeket. Két kardcsapás vagy két ima között, vagy miközben prédikációt ír, Anna testére gondol, melyet ujjával ízlelt, midőn az bebújt melléje aludni, midőn valaki-valami megfogta a kezét, és vezérelte a pihegő gyermektesten. A vérfertőzés legendájának hőse, a levágott fejű kísértet, akit úgyszintén vezérelt valaki. Álmodik, éppen együtt fürdik Annával. Fejét Anna combjai közé fúrja, a víz alatt. Anna kacag, és összeszorítja combjait. Makkai fuldoklik, vizet nyel. A víz keserű, annyira keserű, hogy Makkai fölébred. Vastag ezüst lánc, zekéjének ezüst gombjai megfeketedtek a kéntől.

Míg Makkai harcol, Annában egyre jobban tudatosodik boszorkány-mivolta. Anna még szűz, de egyfolytában szeretkezik. A titkok kurvája. Egy másik lelkével szereti a titkokat s amit nem szabad szeretni. Naphosszat kóborol a lápon, lidércekkal játszadozik. Meztelenül táncol, a lidércek futkároznak a testén. Mintha égő ember vonaglana. Majd a lidércek lepotyognak, már nem is parázslanak. Anna magába szívja a tüzet, attól gömbölyödik, feszesedik, szemmel láthatóan, a melle, fara. A sás susog körülötte, valaki lesi onnan. Anna feléje dob egy még égő lidércet. De az árny megállítja azt röptében, anélkül, hogy hozzáérne, és egy férfi körvonalát rajzolja meg vele. Anna Makkaira ismer. A fényember vonaglik, ám árnyéka mozdulatlan és szarva van.

Makkai hazaérkezik. Útközben vészbanyak kerülgetik, de jóslatukat nem érti, vagy nem akarja megérteni. Annával hűvös, kerüli. Pár nap múlva meg-nőszül. Mindegy neki, hogy kivel. Míg menyasszonyát vetkezteti, Anna a szobájában őrjöng, majd magához rendeli szép szolgáját, és lefekszik vele. Közben Makkai érzi, hogy nem ő szeretkezik a menyasszonnyal, s kirohan megkeresni önmagát. Anna szobájának ajtaja nyitva, Makkai döbbenetben látja, mi történik, kitámolyog az udvarra, lóra ül, és belevágtat az éjszakába. Még tagadja, hogy szerelmes, próbálja bemagyarázni magának, hogy csak húga erényéért aggódik. Másnap menekülésre szólítja föl a szolgát, de az tudja, hogy annak, aki boszorkányba szerelmes, sorsa mindenképpen a halál. Makkain még nem uralkodott el annyira a Sátán, hogy orvul gyilkoljon. Párbajt ajánl föl, hadd döntsenek a túli hatalmak. De a Sátán győzelméhez az ő győzelme szükséges.

Estére ér haza, és Annához siet. Utolsó esélye annak, hogy Annát ellökje magától az, hogy bevallja neki, hogy megölte a szeretőjét. De Annát ez nem érdekli, a nyakába borul, zokogva csókolja, nem sebesült-e meg. A szobában Erdély legbűnösebb, de legszenvedélyesebb és leggyönyörűbb párzása veszi kezdetét. A folyosón, az udvaron, a lápon a sötét hatalmak, a levágott fejű kísértet, a lidércek, a vészbanyak és gonosz uruk ünneplik győzelmüket.

*

A reggel egy új világ kezdetét jelenti. Makkai rémülten menekül bűne elől. Beleveti magát a harcba, munkájába. Regényt ír, melyet intelemnek és fogó-dzónak szán, de érzi, hogy az nem elég áttételes, túl nyilvánvaló. Hiába próbálja Annára háritani a felelősséget. És hiába ajnároz erényes szereplőket, Bethlent, Pált: mindannyian érdektelen mellékszereplők. A nászéjszakától Anna peréig minden csak töltelék, csak humbug. Hiába írja újra meg újra a fejezete-
ket, csak a szavak változnak, a regényt egy más énje írja, akinek valaki-valami diktál. Megpróbálja egy előszóval magyarázni a bizonyítványát. Hogy így a bű-
nös Anna, úgy a bűnös Anna. Az előszó utolsó bekezdésében azonban elárulja
magát: *„Hogy miért választottam éppen Annát? Igen, hiszen igaz, hogy választ-
hattam volna egy szentet is. Csakhogy a dolog úgy áll, hogy ő választott engem.
Tényleg úgy kell lennie, hogy boszorkány volt szegény, mert kényszeríteni tudott
rá, hogy úgyszólván pihenés nélkül megírjam a történetét. Bizony, ha egyszer valaki
a költői fantáziáját rabul ejtette, és sikerült a Pegazus hátára pattannia, a szegény
pára meg nem állhat addig, amíg lovagját át nem röpítette a való égi másának
birodalmába, hacsak valamelyik közbeeső szakadékban nyakát nem szegi vele
együtt.”**

A regény megjelenik. Sokan háborognak miatta, de a kor túl gyors, túl za-
varos és legfőképpen túl szubjektív ahhoz, hogy a menny és a pokol harcával

* Makkai Sándor: *Talán nem szükségtelen előszó, amely főleg azoknak szól, akik már elolvasták a könyvet*

törődjék. A politika színjátéka fontosabb, azt játsszák végeérhetetlenül Erdély színpadán. Makkai az egyik főszereplő, és jól játszik. Egy profi színész akkor is el tudja játszani szerepét, ha közben másra gondol.

De Makkai tudja, hogy a színjáték földi, esendő és mulandó. És tudja, hogy regényét – nem a papírformába öntöttet, a másikat – figyelmes olvasók, tévedhetetlen kritikusok bírálják valahol.

És Makkai azt is tudja, hogy két ország kapuja zárult be előtte. Az egyik ország Erdély, gyötrelmeinek színtere, ahol nincs maradhatása, mert itt Anna nem lehet az övé, a másik pedig Isten Országa.

Már rég nincs Erdélyben, bár teste csak pár év múlva indul keresésére.

Mert a *másik* regény végén, midőn Annát halálra ítélik, és Anna, a boszorkány, megszökik a siralomházból, ördögsekér várja. Az ördögsekér szédületesen száguld utasával, az éjszakába, el, messze Erdélytől. A diadalmaskodó sátáni szerelem, a választott kárhozat, a való belső másának birodalma felé. A bakról pedig még egyszer visszavigyorog – Erdély felé – egy kereszténységét a Sátán kínálta szerelemért eldobó, perverz református püspök arca.

A rózsza és a vers

I. A rózsza

Egy – a történet és a történelem szempontjából nem fontos – év májusában a francia hadsereg nem fontos győzelmet arat egy nem fontos csatában. A győztes lovagok ünnepélyesen vonulnak be Párizsba, ragyogó, büszke arccal fogadva az ünneplő tömeg üdvivalgását és május havának összes virágát.

Lorie Durac, tisztas polgárlány, tizenkét csokor mezei virággal ölében áll az első sorban, és sikong a pazar látvány gyönyörétől. Egyhangú életében nagy esemény ez, még a kivégzéseknél vagy a király kilovaglásainál is érdekesebb. Május van és verőfény; minden páncél a Nap tükre, a résekbe ragadt vér láthatatlanul húzódik meg a tükör mögött; a verejték és a halál szagát elnyomja a millió virág illata. Lovas ezüstistenek ezrei vonulnak el Lorie előtt, óriások, sárkányok, sötét hatalmak legyőzői.

Ösztönös kacérságból Lorie jobb képű lovagokat szemel ki, és feljűk dobja a csokrokat. A csokrok teljesítik pillanatnyi küldetésüket, lágyan csapódnak a páncélra, majd földre hullnak, és szétmorzsolódnak a lovak lábai alatt.

Az utolsó, kissé túl magasra dobott csokor lepattan a kiszemelt páncélos dalia sisakjáról, és szomszédjának, egy köpönyeges-kalpagos lovnak az ölébe hull. A kissé elmélázott lovag felkapja fejét, majd kalpagját udvariasan meg-

lóbálja a tömeg azon része felé, ahonnan a csokor érkezett. A kalpagba tűzött rózsza Lorie lába elé hull. Lorie fölkapja, és a hajába tűzi.

Majd megfélekedezik róla, és csak este, az ünnepség után, midőn kibontja a haját, veszi észre ismét. Egy pillanatig elmereng a délutáni jeleneten. Anélkül, hogy nagyobb jelentőséget tulajdonítana neki, mert Lorie egyszerű hajadon, akit munkára neveltek, engedelmességre és erkölcsre, konok és egyhangú polgári életre, nem pedig ábrándozásra. Úgyhogy szentimentalizmusból annyira futja, hogy behoz a kertből néhány szál taláalomra kiválasztott virágot, ne legyen az a szegény rózsza egyedül. A vázát az almáriumra helyezi, majd édesen elalszik.

Tíz nap múlva figyel föl arra, hogy a váza többi virága már elhervadt, a rózsza azonban virul. Ez még Lorie fejébe is szeget üt. Egy rózsának ennyi idő alatt el kell hervadnia. Miért ilyen különös ez a rózsza, miért nem engedelmeskedik a virágok ezen szokásának? Lorie most már hosszabban idézi föl magában a jelenetet. Akkor úgy tűnt, a lovag a tömeget köszönti, nem egy kiszemelt személyt. Most már úgy, hogy az a rózsza neki volt szánva.

Szinte óránként fut be szobájába, megnézni a rózsát, meglesni, hervad-e.

A rózsza nem hervad el, sem aznap, sem másnap. És ahogy múlnak a napok, hetek, hónapok, Lorie egyre inkább belecsavarodik egy ismeretlen érzés indáiba. Lassan megszűnik számára a külvilág, csak teste él már benne, lelke csak ezzel a jelenséggel foglalkozik, élete egyetlen titkával, csodájával, a rózsával, mely a természet törvényeit meghazudtolva nem akar elhervadni.

A rózsza megkapásának mozzanata hosszú jelenetté bővül. Már látta a lovagot, akkor tulajdonképpen csak őt figyelte, már akkor csak őt nézte, midőn a sereg még be sem ért a városba. A többi harcos csak fényes bábu volt. És egyetlen virág látszott, már a láthatáron túlról: a rózsza. A virágeső csak halvány fantomkép.

Már látja az arcot, nem csak azt, melyre akkor futó pillantást vethetett csupán, hanem az egészet, annak összes rezdülését, mozdulatát. A dióbarna szem – az *első* szem – nagyon szomorú. Szintúgy az *első* mosoly a száj kissé keserű elhúzása. Majd Lorie képzelete ezerszer meg ezerszer újrarajzolja az arcot, és kiállítja egy tárlatban, mely tartalmazza egy férfi összes arckifejezésének festményét. És testének, minden porcikájának, minden mozdulatának szobrát.

Egy következő szinten Lorie bogozgatni kezdi a lovag többiektől való különbözőségének jelképeességét. Nem volt rajta páncél, vagy ha volt is, a köpeny eltakarta. Kalpag volt a fején, nem pedig sisak. Lorie-nak úgy tűnik, az egész seregből ő volt az egyetlen, akin nem páncél és sisak volt, hanem köpeny és kalpag. És nem sisakforgója volt, hanem rózsája. És az arca szomorú volt, nem ragyogott a dicsőségtől, mint a többieké. Nem akart osztozni a dicsőségből.

És akkor dicsőség sem volt? A titokzatos köpenyes árnyéka elnyomta a felvonulás ragyogását. A páncélosok csillogó, hazug, üres bábok voltak, kacagá-

suk, vidámságuk hazugság. A harc, a háború, a győzelem: hazugság. Valami rossz, valami szörnyűség, mert az ő lovagja nem örült neki.

A fény, a látszat: hazugság. Mert a lovag nem akart ragyogni, nem akart *lát-szani*. Az élet hazugság, mert a rózsza nem akar elhervadni. És a rózsának igaza van. Az igazság abban a világban van, ahonnan ez a rózsza származik. Annak a világnak a küldötte a lovag, létezésének bizonyítéka a rózsza.

*

A rózsza nem tűnik föl senki másnak. Még télen sem. Lorie teljesíti kötelességét a külvilág felé: elvégzi azt, amit rá kiszabtak. Midőn férjhez adják, zokszó nélkül engedelmeskedik. És egész életében engedelmeskedik, kiszolgálja férjét, gyermekeket szül neki, és fölneveli azokat. A rózsza nem hervad el, ugyanabban a vázában pompázik, csak a váza helye változik. És továbbra sem tűnik föl, soha senkinek.

Lorie egész életében a rózsára gondol, és mikor teheti, leül eléje, és bámulja.

A színdarabbá kiszélesedett jelenet, az arc és a test tárlatának helyét egy meglátás veszi át. Lorie rádöbben, hogy a rózsza változik. Hogy hangulatai vannak, hogy időnként beteg, hogy színének leheletnyi árnyalataival, szirmai-
nak erezetével beszél.

Hogy a rózsza a lovag életének tükre. A lovag mása. Hogy a rózsza addig él, ameddig a lovag.

Lorie nézi a rózsát, és élete végéig költi magában a lovag naplóját, regényét. *A regény olyan, mint egy élet, Lorie belülről alkotja, két élete mellett. Az, hogy a lovag órákig ül egy karosszékből, az pontosan olyan, hogy a lovag órákig ül egy karosszékből.*

A lovag boldogtalan, akárcsak Lorie. Elvégzi amit rá kiszabtak. Elveszi azt, akit neki szántak, gyermekeket nemz, és neveli őket. Időnként harcolni megy, olyankor a legboldogtalanabb. Sokat sétál, sokat ül egy karosszékből, és a sem-
mibe bámul.

*

A történet egy, a történet és a történelem szempontjából nem fontos év va-
lamelyik napján véget ér.

Befejezésnek több minden kínálkozik...

Hogy – egyszerűen – egy nap a rózsza elhervad, Lorie hosszú ideig siratja, mintha a megholt szerelmét siratná. Vagy a rózsza elhervadásának másnapján holtan találják. Esetleg – szentimentális adalékként – a hervadt rózsával a ke-
zében. Esetleg el is temetik vele.

Hogy – keretbe helyezendő – Lorie egy nap kénytelen-kelletlen elkíséri fér-
jét vagy gyermekeit egy kivégzésre. Borzongva nézi végig X. főúr kivégzését, az elítélt méltóságteljes viselkedése különös rokonszenvet ébreszt benne. Mi-
dőn utána hazatér, és belép a szobába, a rózsát hervadtan találja.

Hogy – patetikusan – a rózsza nem hervad el, Lorie meghal, a rózsát továbbra sem veszi észre senki, a házat, a vázát eleméztik a századok, de a rózsza azóta is ott virul, többretű jelképeként titoknak és szerelemnek.

Hogy – misztikusan – Lorie haláltusáját vívja, utolsó pillantása a rózsára esik, és látja, hogy a rózsát ugyancsak egy pillanat választja el a haláltól. Abban a megragadhatatlan pillanatban, midőn az élet átfordul a halálba, rádöbben, hogy a jelenetnek, a lovagnak, a regénynek semmi de semmi jelentősége nincs, hogy minden csak önnön bensőjéből fakadt, a rózsza nem a lovag életének mása, hanem az övé. Hogy ő maga a rózsza.

Vagy – befejezetlenül befejezve – Lorie ráeszmél arra, hogy az általa költött-elképzelte regényben-életben csak a lovag külső életével foglalkozik, mely ugyanolyan felületes, mint az övé. Hogy kell lennie valami másnak is. Egy más életnek, más életeknek, hiszen neki is több van.

A csokor! A csokor, ami akkor a lovag ölébe hullott – ugrik be Lorie-nak.

Lorie megérti, hogy az a másik világ mindkettejüket megajándékozta. A csokor ott van a lovagnál, és virul, és a lovag előtte ül, és bámulja, és költi Lorie regényét.

II. A vers

*Csak a rózsza láthatja meg mindezt
– mi ugyanaz, de folyton változó –,
ha karcsu teste átbújik a rácson,
mit ha széttör a kincs is elveszik.
Látja magát, de nem léphet mögéje,
pillantásával forrón perzseli,
míg elolvad a szenvedő ezüst.
Akkor a fény máshonnan érkezik.
Ha bokorra nő széttörheti a rácsot,
akkor már nagyobb kincset ostromol,
mi rajta kívül az egyetlen érték.*

A verset egy, a történet és a történelem szempontjából nem fontos évben, hatvannégy nap híján két év reménytelen ostrom után egy hűvös kézcsók és hatszázhatvanhat szál vérvörös rózsza kíséretében adja át egy ifjú earl Lady Patriciának.

Másnap az ifjú earl az eladott birtokainak árából vásárolt irdatlan hajóval, tizenkét láda arannyal, ötven martalóccal valamint százhuszonnyolc válogatott markotányosnővel nekivág a világnak.

Lady Patricia elolvassa a verset, és fanyalog. Fanyalog, mert előítéletei vannak, mert nem igazán érti, s mivel Lady Patricia fölöttébb műveltnek tartja magát, úgy véli, hogy bizonyára a versben van a hiba. Hogy blódség. Hogy zavaros. Mintha szerelmes vers lenne, a rózsa mint szerelmi szimbólum, a perzselő pillantás, a szenvedő jelző erre utal. Talán a rács is – a szerelem mint rabság. Közhely. És nem igazán működik szerelmes versként. Talán misztikus vers – de Lady Patriciát nem érdekli különösebben az ezoterika, legfeljebb az asztaltáncoltató szeánszok szintjén, és az ifjú earl sem érdekli annyira, hogy tüzetesebben foglalkozzék a verssel. Írt volna valami rendes szerelmes verset. Vagy rendelt volna egyet, valami jobb bülbülmadártól. Lady Patricia behajítja hát ezt a verset is abba a ládába, melyben a tucatnyi unalmas udvarló által ajándékozott érzelmes apróságokat tartja.

Négy év telik el, és az ifjú earlról egyre izgalmasabb hírek érkeznek. Időnként egy-egy hajót rabol ki. Mászor egy-egy kikötőt terrorizál. Asszonyok százai zokognak érte. Már hajórajjal jár: a vezérhajót asszonyokkal megrakott hajók követik, a nők önként vállalják a rabszolgaságot, csak hogy csókját még egyszer ízelhessék. Mítoszt szőnek köréje. A harcban rendíthetetlen; csatahajók tucatjai üldözik, de elfogni nem tudják. Szőke haja derékig ér, és hét varkocsba van fonva. Öltözéke mindig makulátlan fehér.

Lady Patricia elmereng. Az unalmas főúri világhoz képest ez a jelenség csodálatosnak tűnik. Íme egy ember, akinek volt mersze kiszabadulni ebből az egyhangú, álszent pokolból, és diadalra vinni ösztöneit és rejtett vágyait. Íme egy szabad ember.

Egy férfi.

Lady Patricia fölidézi a finom vonású, de nyálas arcot, és megrajzolja éretten, napbarnítottan, szakállasan és hét szőke varkoccsal. A vékony, nyúlánk testet megizmosodva, megacélosodva, hófehér öltözékben. Az ábrándos, időnként kissé bárgyú kék szemeket, melyekben csak jobb pillanatokban bujkált egy kis cinizmus, amint most dacosan merednek a messzeségbe, hol jegesen, hol pedig lángolva az asszonyokra. A képek tetszenek, Lady Patriciában a szerelem eddig ismeretlen érzései kezdenek kavarni.

Természetesen előkotorja a verset. Most már nem kezeli blódségként, elismeri annak felsőbbrendűségét. Hogy alázatosan kell viszonyulnia hozzá, hogy meg kell fejtenie. Ha feltételezett jelentését lebecsüli, úgy jár, akár a vers írójával.

Lady Patricia hat hónapig a verssel kel és a verssel fekszik.

Kezdetben az írásképet vizsgálja. Grafológusok okoskodásai alapján próbálja bebizonyítani, hogy a szerzőben ott rejtőzködött a mostani különnc. Az írás határozottságról, de ugyanakkor rejtett zaklatottságról árulkodik. Cél-tudatosságról, túlfűtött szerelmi ösztönökről és gyilkos hajlamokról.

Majd Lady Patricia nekifog megfejteni a verset. Kezdetben a rózsát magával azonosítja. A rácsot önnön egyéniségével, melyből ki kell bújni, de mégsem, mert ugyanannak kell maradnia, de folyton változnia is. Önmagát nézi, de még nem léphet a mögöttségbe, mindaddig amíg még csak ezüst, míg csak a kisebb kincs. Meg kell szenvednie, hogy ezüsből arannyá váljék. Akkor a fény máshonnan érkezik, akkor majd másképpen csillog. Akkor ő, az arany, a bokorra fejlődött rózsza széttörheti földi énje rácsait, és az égi másával való egyesülésre törekedhet.

Ez az olvasat azonban gyanús. Belemagyarítás, túlbonyolítás, túlpszichologizálás; mondanivalója a „légy jobb” közhely misztikusabb változata. Lady Patricia túlbecsüli a szerzőt, és érzi, ez a vers többet hordoz.

Lady Patricia lassan rájön, hogy a vers több eleme magára a versre vonatkozik. Úgy jön rá, hogy valahányszor megpróbál újraépíteni egy-egy, a hétköznapi élete által megszakított gondolatfüzért, a verset másnak látja, nem ugyanazt gondolja, mint pár órával azelőtt. Ebben a megvilágításban a vers az, ami ugyanaz – pusztá szavakként, melyek nélkül nem létezhet – de értelme és az, mit az értelmén kívül még magával hordoz – az olvasat, az érzet – folyton változó. A rács a sor, a szó, a nyelv. A tulajdonképpeni vers – a kincs – pedig a sor, a szó, a nyelv között, körül, mögött van, több annál, de nélküle nem létezhet.

A vers tehát egyszerűbb mint gondolta, lám, az első négy sor csak magáról a versről szól. Akkor a következő sorokat is „realisabban” kell kezelni. „Látja magát, de nem léphet mögéje” – a tükör – fejt meg Lady Patricia, midőn egyszer hosszabban bámul a tükörbe. És a rózsza nem ő maga, hanem a szerelem. Csak a szerelem fejtheti meg a verset. Akkor vette elő újra a verset, midőn szerelmes lett. A szerelem egy alsóbb szintjén az ember csak önmagát látja a szerelemben. De ha erősödik, egy felsőbb szintre lép, akkor leolvad a tükör ezüstje, és a tükör ablakká válik, melyen keresztül látni lehet az igazi szerelem lényegét.

Ha a rózsza bokorra nő, a szerelem a felső küszöbre lép. Most már ki lehet lépni a versből. A vers mutatta út végigjárása után a szerelmen kívüli egyetlen igazi érték felismerése következik. Mi lehet ez? Mi más, mint amit az earl választott: a szabadság.

*

Az earlról újabb, egyre borzalmasabb hírek érkeznek. Válogatás nélkül gyilkol le mindenkit, aki útjába kerül. Hajókat süllyeszt el, kikötővárosokat rombol földig; a szárazföldet zsoldosai perzselik föl.

Minden szeretkezés után meggyilkolja a sorra került nőt. És a nők mégis hajószámra követik, könyörögnek végzetes szerelméért.

Lady Patricia borzong, rémülködik, gyűlöli, de szerelme mindennél erősebb. Iszonyú lelkifurdalás gyötri: ő a hibás mindezért, megakadályozhatta

volna ezt az őrjöngést. Ugyanakkor még erősebb lelkifurdalást érez az earl iránt. Mekkora szerelem lehetett az, amely ilyen torzulásokhoz vezetett?

És hogyan viszonyozhatná ezt a szerelmet?

A szerelem legigazibb bizonyítékával: meghal érte. Ahogy a halálos szerelmet hajóval követő asszonyok.

Lady Patricia telehordja rózsákkal a szobáját. Rituálisan elégeti a verset. Menyasszonyi ruhába öltözik, és befekszik meghalni a sokezer rózsza közé.

Ahogy lépeget a halál fele – mozdulni nem tud már, de még gondolkozik – végigpereg előtte élete. Attól a naptól kezdve, midőn megismerkedett az earl-lel, és az, hódolata jeléül, egy szál vérvörös rózsát nyújtott át.

Midőn utoljára látta, hatszázhatvanhatot. És hatszázhatvanhat nap után.

Ekkor, halála előtt néhány pillanattal, Lady Patricia megéri a verset. Az earl számára a szerelmen kívül létező egyetlen érték nem a szabadság, hanem a halál, melyet szerelmi kudarc miatt akar elhinteni a világban. Az utolsó olvasat: a halál. És Lady Patricia megéri azt is, hogy ő az, akit egy, magát az Antikrisztusnak képzelő pitiáner őrült legelőször meggyilkolt.

Jegyzetek a fikció margójára

I. Gesta

A Névtelen nekifog megírni egy nemzet történelmét.

Pontosabban egy nép történelmét mert a nemzet fogalma még nem létezik.

Még pontosabban egy nép múltját. Ugyanis a történelem fogalma sem létezik.

Sok forrásanyag nem áll rendelkezésére. Néhány krónika – inkább regények. A nép legendái, szóbeszédei.

Természetesen az így keletkezett könyv egy fikció. A történelmi valósághoz minimális köze van.

Történelmi munkaként egy hazugság. Meg kiszolgálja az uralkodó osztályt. Alapot képez az ideológiáknak.

Utólag, midőn kiderül, hogy hazugság, a Névtelent azzal vádolják, hogy pénzért írt, meg azért, hogy megerősítse társadalmi pozícióját.

Rossz vádak. Mind a pénz, mind a társadalmi pozíció fölöttébb fontos. Mindkettőért érdemes írni.

És különben is, hazugság nem létezik. Csupán más igazságok vannak.

A mű tehát egy regény. Műalkotás, művészet. Mindez mentesíti a vádak alól. Egy regény semmiért sem lehet hibás. A művészet mindent szentesít.

És ráadásul a Névtelen megajándékozott egy múlttal egy népet, melynek múltra volt szüksége. Századokon át ez volt a múlt. Majd a Névtelen ajándékozta múltat fölcserélték egy másik múlttal, melyet igazabbnak hisznek. Melyről lehet, valamikor kiderül, hogy ugyancsak regény.

Regényként egyik sem jobb és egyik sem rosszabb a másiknál.

A Névtelen művét igazából a történelem nem fogadja be, mert regény. Igazából az irodalom sem fogadja be, mert műfaját tekintve történelmi munka. Redukálják kultúrtörténeti érdekességé.

Lebeg a kettő között, mint a megkeresztetlenül elhunyt gyermekek a pokol és a menny közötti sávban, a kisdedek, akiket nem lehet pokolra küldeni, mert büntelenek, de a mennyországba sem, mert nincsenek megkeresztelve.

Mi bajuk van az embereknek a regényekkel? A fikcióval? Mi ez a valósághoz való görcsös ragaszkodás? Miért kell elhatárolni a történelmet a regénytől? Miért nem szeretnek regényben élni? Regényben, melyet ők irányíthatnának?

Azt hiszem, van itt egy félreértés. A Névtelenről költöttek egy fikciót. Hogy a Névtelen nekifogott megírni egy nemzet történelmét. Pontosabban egy nép történelmét mert a nemzet fogalma még nem létezett. Még pontosabban egy nép múltját. Ugyanis a történelem fogalma sem létezett. Nekifogott megírni egy történelmi munkát, pénzért, társadalmi pozíciójának és az uralkodó osztály pozíciójának megerősítéséért. És mind indítéka, mind célja, mind pedig művének hatása bűnös volt.

Holott, egy másik fikcióban, a Névtelen nekifog megírni egy nemzet történelmét. Pontosabban egy nép történelmét mert a nemzet fogalma még nem létezik. Még pontosabban egy nép múltját. Ugyanis a történelem fogalma sem létezik. Egészen pontosan egy nép regényét. Ugyanis nem hierarchizálja a fikciót és a valóságot.

II. Ekphrasis

Illető művész, vagy művészlélek. Az ötletek ura. Birtokában van a legfontosabbnak: a módszernek. Így a művészet több ágában alkothatna maradandót. Birtokában van kellő mennyiségű tudásnak is. A műveltségnek, a szimbolikának, a nyelvnek.

Illető szeretne alkotni. Az ötletek tucatszámra kavarnak a fejében. Regények, époszok, drámák tucatjait szeretné megírni. Festeni szeretne, meg szobrokat faragni. Csak éppen nincsen ideje. Vagy kedve.

Lehet nem is tudná megírni, mert mindig csak az ötletet látja, az egészet. A részletek domborműszerű kidolgozására képtelen.

Az is lehet, hogy Illető nem tud festeni. Hogy soha nem fogott vésőt a kezébe.

Írnokokban, inasokban, akik az ötlet alapján, az ő felügyelete alatt megalkotnák a műveket, nem bízunk. Egy inas, egy írnok – egy másod- vagy harmadrendű alkotó nem tudhat úgy alkotni, ahogy ő elképzei.

Az is lehet, hogy Illetőnek nincs is annyi pénze, hogy ötleteit másokkal kiviteleztesse.

A névhez nem ragaszkodik. Igazából az ajándékozás öröme fűti, mely művésszé teszi az alkotót.

S mert az igazi művész nem szolgája, hanem ura a művészetnek, olyan módszert eszel ki, mely jelentéktelenné csökkenti az alkotás idejét. Írásokat terjeszt el a meg nem alkotott művekről. Ekphrasisokat. Hogy például: Illetőnek volt egy regénye, egy huszonegy fejezetes regény, melynek minden egyes része a Nagy Arkánium megfelelő kártyájának égése alatt zajlott. A főhős huszonegy történetet élt át, és huszonegy énjén keresztül ismerte meg igazi énjét. Vagy: a főhős kipróbálta mind az öt világvallást, pontosan öt-öt évig élt mind egyikben, és mindegyikben hithűen alkalmazkodott a törvényekhez. Hogy például: Illető megfestette a szerencsejátékost – a kártyák, a kockák, a rulett különleges kombinációja egy emberi alakot jelenített meg, s ez az alak maga is kártyafigura volt. Hogy például: Illető megfaragta a francia forradalom szobrát – a szabadság zászlaja a guillotine-ra tűzve, a guillotine-ba a kivégzettek ezreinek nevei voltak belevésve.

Mindez nem elég. Illetőnek egyéb captatióra is szüksége van. Az utókor tudtára kell adnia, miképpen veszték el ezek a művek. Nem szabad elvetnie a sulykot, hogy ne tűnjék misztifikációnak. Hogy például az egyház, az inkvizíció, a hatóságok betiltották a művet, bezúzták a kinyomtatott példányokat. Hogy például a szerencsejátékos festményét megvette valaki, de miután kártyán elveszítette vagyonát, dühében összevágta, vagy fölgújtotta, vagy savval öntötte le. Hogy például a szobrot a forradalmat istenítő dühös tömeg törte darabokra.

Egy leégett ház, egy háború, egy eltévedt ágyúgolyó mindig akad.

Illető kicsit jár-kele ide-oda, elhinti a hírt, az ekphrasiszt.

Midőn eljő az ideje, meghal.

Az eltűnt művek híre fönnmarad. A hírek nem vesznek el olyan könnyen, főleg, ha nem igazán igazak.

Eltelik néhány évtized, vagy évszázad. S mert ez is a műalkotás egyik formája – valamely szorgos és jótollú filosz, vagy festő vagy szobrász az ekphrasisok alapján, a múlt tiszteletének és a művészet örökkévalóságának jegyében sikeresen megalkotja a művet. Kettős kihívás: egyrészt alkotni, másrészt megpróbálni úgy megalkotni a művet, amilyen az annak idején volt. Illető – most már a Mester – ötlete végre fizikai közeget kap.

A művészet gazdagodik.

A dicsőség megoszlik az ötlet és a mű megalkotója közt, de ez a megoszlott dicsőség mindkettőnek teljes dicsőség.

A dicsőség nem is annyira fontos.

Az idő – egy-két század vagy évezred – nem lényeges. Fő, hogy az ötletet valamikor megvalósítsa valaki.

Illető – a Mester – elérte célját. Megajándékozta a művészetet. A módszer teljesen etikus. Az lett volna etikátlan, ha kitűnő ötleteit pocskul valósítja meg.

És különben is, van különbség egy valamikor létező és elveszett és egy sohasem létező és elveszett mű között?

III. A könyvek ura

Atyám tekintélyes könyvtára, gyönyörű könyvei és kódexei ébresztették bennem ezt a szenvedélyt. Már kisgyermek koromtól igyekeztem csak ott tartózkodni. Órákig csodáltam egy-egy könyv kötését, tapogattam, simogattam, beszívtam ódon illatát, mely régi korok titokzatosságát sugallta. Négy-éves koromban tanultam meg olvasni, és azóta hosszú életem kilenc tizedét a könyvek között töltöttem el. Hálát adok az Úrnak, hogy életem kétszáz-negyven éve alatt csak testem sorvadt el, szemeim épek és fáradhatatlanok, elmém friss, és mindeneket befogadó.

Ötvenhárom nyelven olvasok, emlékezetem végtelen. Pontosan emlékszem a több millió elolvasott oldalra, nemcsak a szövegre és a szöveg lényegére, hanem a papírra, az írás- vagy nyomtatásképre. Fényképként élnek bennem. És a papír illatára is emlékszem.

Tekintélyes vagyont örököltem, és jól tudtam forgatni. Könyvekkel, iratokkal kereskedtem. Antikváriumomat tíz-húsz évenként költöztettem, hogy tevékenységem ne legyen feltűnő. De mindig a Könyvek Útja mentén. Igen, a könyveknek is van egy útja, akár a selyemnek, csak jóval kuszább. Megvásároltam minden könyvet, levelet, iratot, amit behoztak, és becsületesen megfizettem. Ami érdekelt, elolvastam, majd eladtam. De antikváriumom titkos termében több ezer olyan könyvet és iratot rejtegetek, melyet elveszetteknek hisznek, vagy nem is ismertek soha.

Ugy őrzöm őket, akár a sárkányok vagy a törpék a megátkozott kincset. Soha senki nem fogja látni őket. Velem együtt fognak elpusztulni. A terem alá van aknázva, egyetlen gombnyomás mindet megsemmisíti.

Miért teszem ezt? Miért nem osztom meg ezt a tudást az emberiséggel? A tudást, mely újraírná a világtörténelmet, újraírná a kultúrát, és közelebb röptene az olyannyira áhított teljes megismeréshez, az abszolútumhoz.

A sokmillió elolvasott oldal a végtelen ismeretet, ugyanakkor a végtelen bölcsességet ajándékozta nekem. Soha nem kerestem a Nagy Titkot, a pontot, melyben minden összefut. Megtalálásához az én életem és elmém is kevés. Csak az út érdekes, a megérkezés már nem. Kívülről, felülről szemlélem az egészet. Ismerem az alkímisták titkait, tudnék aranyat csinálni, és esőt, és a holtakat is föl tudnám támasztani. De nincs jogom beleavatkozni a természet, az élet, a történelem rendjébe, és elpusztítom ezt a tudást, hogy más se tehesse meg.

Egyfolytában siratják az elveszett könyveket. A leégett alexandriai könyvtárat. Arisztotelész *Poétikájának* II. részét. Az alkímisták titkait őrző műveket. A Biblia elveszett részeit. Úgy érzik, megannyi pótolhatatlan csonkulás érte a kultúrát.

Nem értek ezzel egyet. Bár a világtörténelem során eltűntnek nyilvánított könyveknek csak egy kis hányadát ismerem, bátran kijelenthetem: semmit nem veszítettünk.

Az „elveszett” könyvek semmivel sem érdekesebbek a meglévőknél. Ugyanúgy az emberi tudás és a fantázia szülöttei. Tökéletlenek vagy ragyogóak. Vannak teljesen jelentéktelenek. Pótolhatatlanok nincsenek.

Vegyük például Arisztotelész *Poétikájának* II. részét, az eposzról és a versről szólót. Két példány is a birtokomban van. Hogy mennyire siratja az emberiség, példázza Eco regénye, *A rózsza neve*, melyben halállal lakolnak azok, akik elolvassák. Holott egy jó bölcsész minden különösebb fáradság nélkül tudná rekonstruálni. Csupán bele kellene illeszkednie Arisztotelész gondolatmenetébe, elsajátítania stílusát, és a meglévő eposzok és versek alapján újraépíthetné a művet. Csodálom, hogy még senki nem próbálta meg. Viszont ha a könyv nem veszett volna el, az emberiség megfosztatott volna Eco csodálatos regényétől. Ha nem veszték volna el könyvek, nem születhetett volna meg az elveszett könyvekről szóló irodalom megannyi csodálatos darabja.

Ami egyes, szenzációsnak tűnő titkokat illet – az alkímisták titkait, a holtak feltámasztását – ha birtoklod őket, már nem tűnnek titoknak. Ráadásul a természet, az élet, a sors rendjét borítják föl, ezek pedig olyan rendek, melyeket halandónak nem szabad megbolygatnia. Persze előbb-utóbb valaki-valakik újra megfejtik ezen titkokat – ha egy ember megfejtette, miért ne fejthetné meg még egy? És akkor? Akkor a titok birtokában majd rájönnek, hogy ennél fontosabb és nagyobb titkok is vannak – a természet, az élet, a sors ennyivel még nem közelíthető meg.

Az emberek az idő rabjai, saját, korlátok közé szorított életük szemszögéből közelítik meg a dolgokat. Mohón vágynak a teljes tudásra, pedig a tudás nem egy emberöltő problematikája, hanem századok, évezredek során szövődik, ezen idő viszonylatában az egyedi és egyszeri emberélet jelentősége elenyésző.

Tudásom birtokában viszont már nem a tudást tartom érdekesnek, hanem a képzeletet, a fantáziát. A fikció világát, a teremtett világokat. Egyenértékűnek tartom őket a valósággal, és nem értem, miért helyezik az emberek mindenek fölé a valóságot, az igazságot.

Ugyanaz a császár, aki fölépíttette a Kínai Nagy Falat, elégettette a birodalom összes könyvét. Én nem tudom elítélni. Megajándékozta az emberiséget minden idők leggrandiózusabb építményével. Az elégettett könyvekért, a megszüntetett múltért cserébe pedig a mítoszt, a találgatás lehetőségét ajándékozta. Az emberek újra elképzelték a múltat, az újra elképzelt múlt nem igaz, de fel fogásomban az igazságérték semmilyen jelentőséggel nem bír. Könyveim számtalan olyan információt hordoznak, melyek megváltoztatnák a történelmet, de attól a történelem nem lenne sem sokatmondóbb, sem érdekesebb. Szerepét így is úgy is tökéletesen betölti. Nem a valóságértéke a fontos, hanem a szépsége és tanulsága, s mindezeknek nem szenved híján.

A rendszer zavartalanul működik, semmi sem pótolhatatlan. A rombolás magával hozza az újraépítés szépségét. És mindenek fölött ott lebeg ezen végtelen nagy regény írodásának szépsége. Az időnkénti törlődés, a folyamatos újra- és továbbírás. A keresés, a gondolkodás, a képzelet gyönyörű keveréke.

Még meghosszabbíthatnám életemet, de nem látom értelmét. Legyőztem magamban a három legnagyobb átkot: az időtől és a valóságtól való függést valamint a hiúságot. Beláttam, hogy ebben a regényben az egyednek nem lehet főszerepe; mellékszerepemet becsülettel eljátszottam. Tudom, hogy a regény végtelen, és azt is tudom, hogy struktúrája nem változik, csak stilsztikája. A történelem ugyanaz, tragédia és komédia keveréke, csak a díszlet, a jelmezek, a szavak változnak.

Azon a percen, midőn a történelem egy új évezredbe fordul, megnyomom a gombot, és porrá leszek, könyveimmal együtt. Azokkal a könyvekkel, melyek megbontanák, szétzilálnák, tönkretennék a Regényt.

Nagycsütörtök

Az út szerelem felé vezetett, Kocsárdon át. A vonat este tíz órakor érkezett, leszálltam, vártam a fél óra múlva induló csatlakozást. Abban az évben halálos volt a tavasz: bár hetek óta elolvadt a hó, madarat, legyet látni, hallani nem lehetett, a fák sem rügyeztek. Langyos szél fújdogált, személytelen, illattalan szél, és, holott tíz óra elmúlt, a láthatár szélén az ég alja valami földöntúli, üveges bíborban játszott. Mintha a rubintfalon túl égi harcok dúltak volna, az áttetsző vörös képernyőn árnyak vonaglottak; de meglehet, hogy csak halandó

szemem csalódott. Fölöttem kristálytisza volt az ég, de egyetlen csillagot sem bírtam fölfedezni.

Áltam a peronon, duzzadtam az erőtől, duzzadtam a fenséges magánytól. Magas voltam, szélesvállú, frissen borotvált és jólöltözött. Csomagom egyetlen könyvből állt, melynek azóta elfelejtettem a címét, egy sakkregény, melyben minden figurának megfelelt egy szereplő és minden lépésnek egy történet. A Jó játszott a Gonosz ellen, a tét a világ sorsa volt, és, ahogy ezt már megszoktuk, gyarló halandó emberek voltak a figurák. (Soha nem értettem, mi érdekeset látnak az emberfölötti hatalmak abban, hogy emberekre bízzák a harc lebonyolítását. Vagy miért képzelik az emberek azt, hogy nekik kell megvívniuk azt a harcot.) Nem tudom, ki győzött, az utolsó fejezeteket az út hátralévő részére hagytam, de gyanítom, hogy döntetlen volt, és hogy a végső, igazi játszma egy sokadik, talán meg sem írandó könyvnek a témája.

Áltam a peronon és a szerelemre gondoltam, ábrándoztam, terveket szőttem, mint minden szerelmes, aki éjjel érkezik. Az a legszebb találkozás, éjjel, mikor révületben szállsz le a vonatról, és egy újabb álomra ébredsz. Igen, talán az volna jó, ha életem folytonos éjszakai érkezésekből állana.

Az első köhécseléskor belém hasított az izgalom, mely soha nem marad el, valahányszor a hangszóró megszólal és bejelenti egy vonat érkezését – hátha az én vonatom az, mely tovaröpít a szerelem felé.

A nő hangja rekedtes volt, évtizedek szűrő nélküli cigarettája érződött rajta.

Tökéletes nyugalommal jelentette be, hogy az égbolt rázuhant a vonalakra, és ezért vonat csak hosszú évek múlva indul.

Különös, de akkor nem lepődtem meg ezen a hihetetlen közlésen, és eszembe sem jutott, hogy tréfa is lehet, egy évtizedek óta szűrő nélküli cigarettát szívó, talán jobb sorsra érdemes vidéki állomásfőnöknő groteszk, szürrealista vicce. Olyan volt az a halálos, csodákkal terhes tavasz, a tiszta, de csillagatlan égbolt, a steril szél és a madártalanság, hogy mi sem tűnt természetesebbnek, mint álldogálni még egy jó ideig a peronon, vagy beülni a váróterembe, és megvárni az évek múlva érkező vonatot. Vagy nekivágni gyalog, és elsétálni addig, ahol az égbolt rázuhant a földre. Azon a tavaszon nem volt idő és nem voltak távolságok.

Egy ideig álldogáltam a peronon, és nem is féltem, nem voltam ideges, nem is gondoltam arra, hogy érkezésem egy évvel későbbi éjszakára tolódik el. Csak néztem az embereket, akik egykedvűen álldogáltak a peronon, ballagtak a váróterem felé, vagy nekivágtak az éjszakának. Senkit, egyetlen embert nem lepett meg az a hír.

Nem fáradt el a lábam, de egy idő után vágyni kezdtem a váróterem poros, álmos és füledt világára. A zsíros padon karbatett kézzel, lehajtott fejjel képzeltem el újra meg újra éjjeli érkezésemet, egy olyan állapotban, mikor mind-

egy, hogy mennyit vár az ember: végtelenül nyugodt, végtelenül magányos, mintha föltörne belőle az isteni származás.

Valami szokatlanra eszméltem. Riadtan néztem körül, rábámultam az alvó emberekre, de csak pár perc múlva jöttem rá, hogy mi zavart meg. A váróterem levegője teljesen szagtalan volt, ugyanolyan langyos, steril és személytelen, mint kint a szél. Pedig tucatjával ültek a málhás, mosdatlan parasztok és cigányok. Azt hiszem, ez volt a legszörnyűbb, föl kellett állnom, járkálni kezdtem, és lehajoltam, belenéztem minden leroskadt arcba, hátha valaki ébren van, hátha beszélhetnék valakivel. De mindenki aludt, és én a peronra menekültem. Az állomás pusztá volt; a rubin sáv egyre inkább teret nyert az égen.

A túlvilági csöndet lónyérítés törte darabokra, két lovas vágatott tova, hófehér lovakon, örülten, a sínek között. Szinte azonnal csendes csoport lépett ki az állomásépület sarka mögül. Hatan voltak; a rikító színű, kissé ízléstelen ruhák ellentétben álltak a komoly arcokkal. Egy fickó kivált közülük, és megkérdezte, tudom-e, merre van a rég összeomlott koczárdi vár egyetlen épen maradt bástyája. Nem vagyok idevalósi, feleltem. Akkor lépett hozzám a lány, az egyetlen lány a csoportból. Szép volt és szelíd, és szemében okos, tiszta fény ragyogott. És úgy nézett rám, ahogy egy régi ismerősre nézünk, akiről nem tudjuk eldönteni, hogy ő az, vagy összetévesztettük valakivel. Sokáig nézett, és szeme elfátyolosodott. Majd különös hangsúllyal kérdezte meg, nem láttam-e egy magas, jólöltözött férfit, a vezérüket, akitől elszakadtak, és nem találják. Megremegtem, mert hangjában hívást éreztem, és kétségbeesett kísérletet arra, hogy valamit tudatosítson bennem, valamit, amiről úgy tűnt, tudnom kellene. Igen, hívott engem. És szinte léptem, amikor hirtelen éreztem: nem, mégsem akarok beszélni senkivel, nem akarok velük menni. Egyedül kell maradnom.

Nem feleltem, de nem is kellett felelnem: olvasott arcomból. Nagyon lassan, végtelenül lassan fordult meg. Némán távoztak a lovasok után.

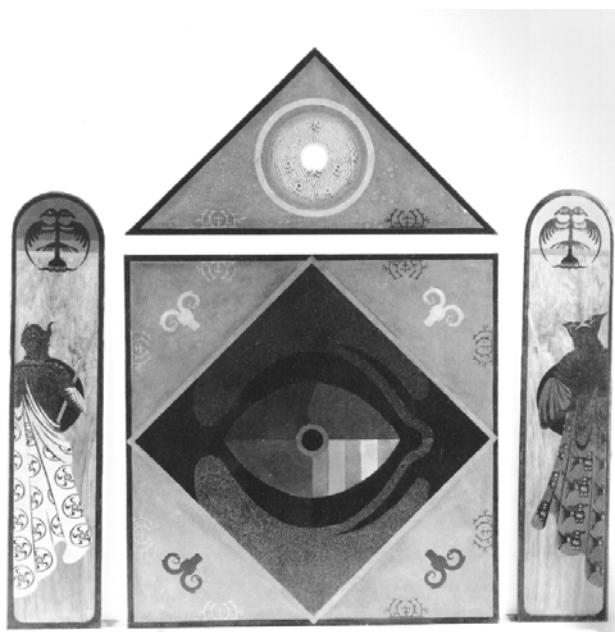
Időm sem volt átgondolni a jelenetet, máris újabb csoport érkezett, talán tízen lehettek, az aluljáróból bukkantak elő. Röhögtek, lökdösték egymást, köpködtek, káromkodtak. Egyenesen felém tartottak. Nem láttam errefelé valami vérszegény, búval bélelt csapatot? – kérdezte egy folyton röhögő, ugrabugráló mitugrász, és válaszvárás közben egy jól ismert trágár dal dallamát szájharmonikázta.

Hazudni nem szeretek, de akkor tagadtam. Nem tudom, miért, hiszen úgy éreztem: senkihez semmi közöm. Hol érint engem, mit csinálnak ezek a kétes csapatok?

A lány, aki velük volt, hosszú, fényes, fekete bőrkabátot és nagyon rövid, szűk, fekete szoknyát viselt. Haja lángoló vörös volt, hatalmas karikákat akasztott fülébe, és töménytelen mennyiségű rúzs volt a száján. Nem volt szép, de volt benne valami nagyon buja és izgató. Hozzám lépett, és kabátom alá

csúsztotta nagyon hosszú ujjait. Búzlótt az alkoholtól, és rágógumi-ballonokat pukkasztgatott. Gyere velünk, szépfiú! – biztatott, és kacéran vonaglott. Hirtelen nem tudtam felelni. A prémes, rúzsos száj jól kiszámított mosollyal közeledett felém, és éreztem, hogy a hatalmas körmök az ingen át is a húsomba vájnak. Már félig lehunytam a szemem, de észbe kaptam, és ellöktem magamtól. Fölkacagott, a többiek is röhögtek, majd dülöngélve, üvöltözve, köszönés nélkül faképnél hagytak.

Bódultan álltam a visszaállt csendben, gondolattalan. Visszaszédelegtem a váróterembe, és magamba roskadva rágódtam az eseményeken. Ismertem őket, éreztem, tudtam, hogy valakik kulcsszerepet szántak nekem egy titokzatos játszmában, éreztem, hogy csuromvíz az ingem, hogy mély, állati félelem fog el. De mikor fölemeltem a fejem, és végignéztem a békésen alvó tömegen, végtelen nyugalom öntött el ott, a többiek álma fölött. A különös jelenetek pillanatok alatt fölszívódtak a ködben; és elalvás előtt már tudtam, hogy itt várom meg az évek múlva induló vonatot, és akkor lesz majd csak érkezésem.

SZEMADÁM GYÖRGY: APOKRIF OLTÁRKÉP